

JA ZEGGEN DOEN

Een reisgids voor parlementsleden en beleidsmakers
bij de implementatie van het VN-Verdrag inzake de
Rechten van Personen met een Handicap

Gelijke Rechten voor Iedere Persoon
met een handicap (GRIP vzw)

Colofon:

Vormgeving:

www.dotplus.be

uitgave:

2015

Verantwoordelijke uitgever:

GRIP vzw, Koningsstraat 136, 1000 Brussel

Illustraties: cartoons uit de tentoonstelling 'Handicap:
een zaak van mensenrechten'

ZEGGEN DOEN

Inhoud	3
Voorwoord	4
I. Het VN-Verdrag	7
I.1. Wat & waarom	7
I.2. Ratificatie en implementatie van het VN-Verdrag	17
II. Aan de slag – wat parlementsleden kunnen doen...	24
II.1. Het bewustmaken van de maatschappij over de rechten van personen met een handicap.	25
II.2. Promoten en beschermen van de rechten van personen met een handicap.	27
II.3. Vertalen van het VN-Verdrag naar de praktijk	29
<i>Art. 8 – Bevorderen van bewustwording</i>	29
<i>Art. 9 – Toegankelijkheid</i>	33
<i>Art. 12 – Gelijkheid voor de wet</i>	38
<i>Art. 19 – Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij</i>	42
<i>Art. 24 – Onderwijs</i>	46
<i>Art. 27 – Werk en werkgelegenheid</i>	50
Bibliografie	53
Bijlage	55

VOOR WOORD

Op 2 juli 2009 ratificeerde België het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap¹. Deze ratificatie is geen eindpunt maar een beginpunt. Het is het moment waarop het werk start om het VN-Verdrag te implementeren in beleid en wetgeving. Met deze brochure willen we hier graag toe bijdragen.

Wat beoogt het VN-Verdrag precies? Wat houdt het VN-Verdrag in? Hoe kan het VN-Verdrag worden geïmplementeerd binnen de huidige wetgeving? Wat kunnen parlementsleden ondernemen om de implementatie waar te maken? Kortom: hoe kunnen parlementsleden en andere beleidsmedewerkers bijdragen tot de omzetting van het verdrag naar de praktijk? Niet alleen JA zeggen, maar ook JA doen.

Met deze brochure richten we ons tot parlementsleden, beleidsmakers, ministers en kabinetsmedewerkers, bestuurders binnen de overheid, ... Kortom: naar hen die de omzetting van het VN-Verdrag in beleid moeten waarmaken op het beleidsniveau. Wij hebben ons voor deze brochure laten inspireren door het handboek voor parlementsleden dat de VN zelf uitbracht in 2007.²

We willen beleidsmakers informeren over het VN-Verdrag en de verplichtingen en verwachtingen die de ratificatie met zich meebrengt. We nemen enkele artikelen onder de loep en tonen aan de hand van illustraties hoe de implementatie van het betreffende artikel er zou kunnen uitzien.

1 Afkorting: VRPH. In deze brochure wordt hier verder naar verwezen als het VN-Verdrag.
Informatie van de VN over het Verdrag en de actuele status van ratificaties is terug te vinden op: <http://www.un.org/disabilities/default.asp?navid=15&pid=150>

2 <http://www.un.org/disabilities/documents/toolaction/ipuhb.pdf>

Deze brochure is in geen geval een volledige handleiding. Het is een aanzet om beleidsmakers te inspireren en door te verwijzen naar organisaties, documentatie en personen die verdere informatie kunnen verschaffen. We hopen dat we met deze brochure voldoende handvaten geven om werk te maken van de implementatie van het VN-Verdrag en zo bijdragen aan de realisatie van de rechten van personen met een handicap.

HET VN-VERDRAG

I.1. WAT & WAAROM

Personen met een handicap zijn 's werelds grootste minderheidsgroep.³ Steeds weer worden zij geconfronteerd met discriminatie en moeten zij vechten voor gelijke rechten en gelijke kansen.

De 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens' (1948) was een belangrijke stap in het verkrijgen van gelijke rechten en gelijke kansen voor iedereen. De verklaring werd echter onvoldoende uitgewerkt voor specifieke groepen zoals bijvoorbeeld kinderen, vrouwen, vluchtelingen en ook personen met een handicap. Hierdoor ontstond de noodzaak om specifieke verdragen op te maken.

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap geeft aan dat mensen met een handicap recht hebben op een gelijkwaardige participatie aan de samenleving en een kwaliteitsvol bestaan.

De volledige versie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (Engelstalig) is terug te vinden op:
<http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>

Voor de Nederlandstalige versie verwijzen we naar het Belgisch staatsblad:
http://www.diversiteit.be/diversiteit/files/File//wetgeving_legislation/international/13052009NL_FR.pdf

Het VN-Verdrag creëert geen nieuwe rechten maar verduidelijkt algemeen geldende mensenrechten in de context van handicap, zodat ook personen met een handicap het

3 United Nations, Office of the High Commissioner for Human Rights and Inter-Parliamentary Union, From Exclusion to equality: Realizing the rights of persons with disabilities. *Handbook for parliamentarians*, Geneva, United Nations, 2007.

volledig genot van mensenrechten kunnen genieten. Dit kan pas wanneer maatschappelijke drempels worden weggewerkt, een positieve maatschappelijke mentaliteit heerst naar handicap en er wordt voorzien in voldoende ondersteuning en redelijke aanpassingen.

Redelijke aanpassing:

Een redelijke aanpassing is een concrete en geïndividualiseerde maatregel die drempels tot een volwaardige deelname aan het maatschappelijke leven voor personen met een handicap wegneemt.

Een redelijke aanpassing biedt een oplossing voor een individueel probleem en beantwoordt aan de concrete en individuele noden van de persoon met een handicap.

Deze aanpassingen zijn nodig om personen met een handicap ten volle hun mensenrechten en fundamentele vrijheden te kunnen laten uitoefenen op voet van gelijkheid.

Om te komen tot een gemeenschappelijk concept in verband met redelijke aanpassingen, werd een samenwerkingsprotocol afgesloten tussen de federale staat en de verschillende gemeenschappen.

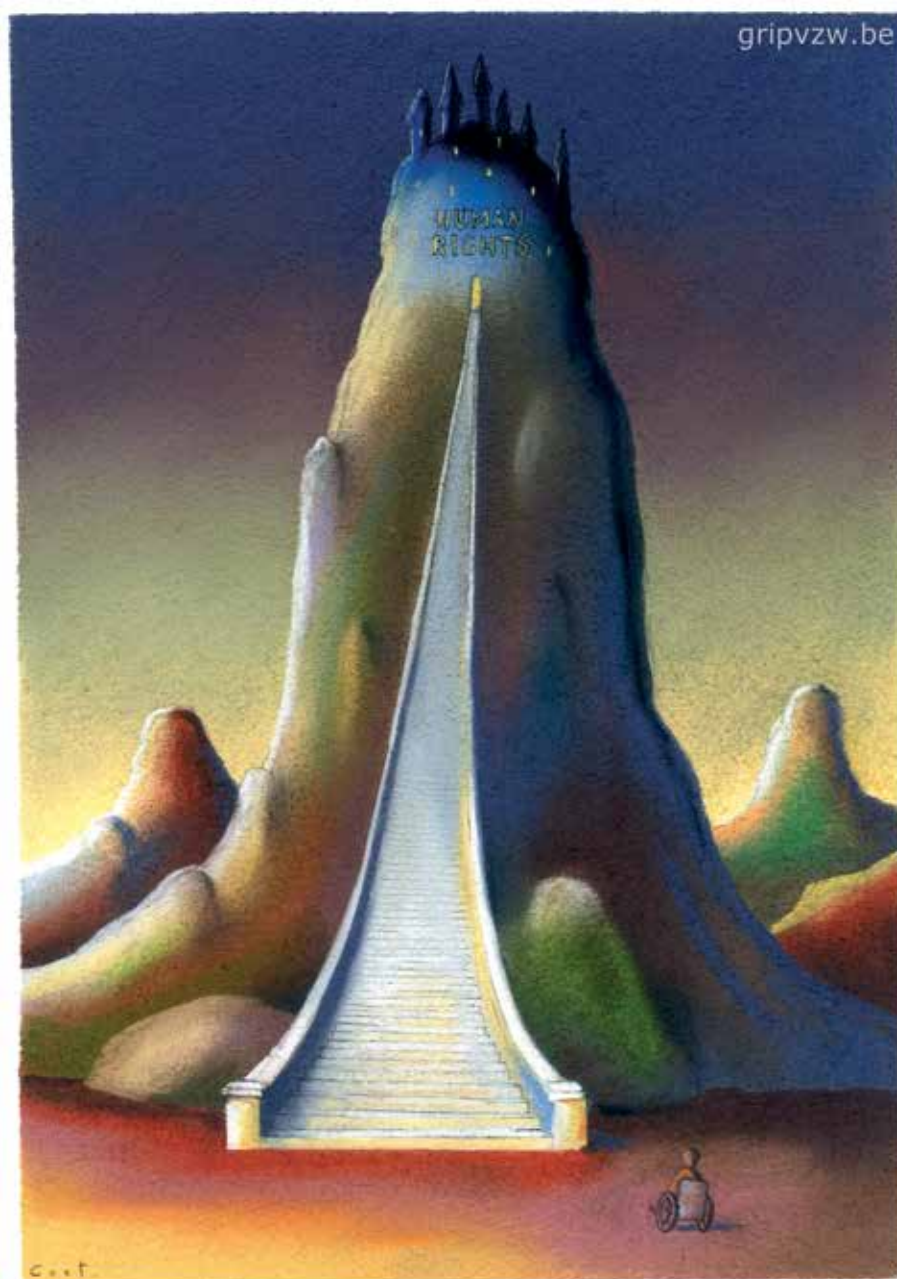
<http://www.diversiteit.be/sites/default/files/documents/page/protocol - extract mb 0.pdf>

Het Interfederaal Gelijkekansencentrum ontwikkelde 10 brochures over redelijke aanpassingen voor personen met een handicap in verschillende domeinen van het dagelijkse leven. De brochures zijn te raadplegen op de volgende website:

<http://www.diversiteit.be/redelijke-aanpassingen-10-brochures>

Het VN-Verdrag behandelt de vele domeinen in welke personen met een handicap tot op vandaag nog steeds worden gediscrimineerd en waar aanpassingen moeten gebeuren zodat zij hun rechten kunnen uitoefenen.

Daarnaast zijn er in het VN-Verdrag ook extra aandachtspunten die in andere mensenrechtenverdragen nog niet zijn voorgekomen, zoals bewustmaking (art. 8), redelijke aanpassingen (art. 2), toegankelijkheid (art. 9), ondersteuning om te leven in de maatschappij (art. 19) en persoonlijke mobiliteit (art. 20).

**VN-Verdrag
inzake
de Rechten
van Personen
met een
Handicap**

DE INHOUD VAN HET VN-VERDRAG.

Het VN-Verdrag telt 50 artikelen ingedeeld in 3 delen.

DEEL I:

de doelstelling, algemene beginselen en transversale verplichtingen. (de preambule en artt. 3-9)

In art. 3 komen de 8 grondbeginselen aan bod.

Art. 3: Algemene beginselen

De grondbeginselen van dit verdrag zijn:

- a. Respect voor de inherente waardigheid, persoonlijke autonomie, met inbegrip van de vrijheid zelf keuzes te maken en de onafhankelijkheid van personen
- b. Non-discriminatie
- c. Volledige en daadwerkelijke participatie in, en opname in de samenleving
- d. Respect voor verschillen en aanvaarding dat personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en de menselijke diversiteit
- e. Gelijke kansen
- f. Toegankelijkheid
- g. Gelijkheid van man en vrouw
- h. Respect voor de zich ontwikkelende mogelijkheden van kinderen met een handicap en eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op het behoud van hun eigen identiteit.

En verder:

- Algemene verplichtingen (art. 4);
- Gelijkheid en non-discriminatie (art. 5), met het belangrijke art. 5.3. rond redelijke aanpassingen;
- Bijzondere aandacht voor vrouwen met een handicap (art. 6) en kinderen met een handicap (art. 7);
- Art. 8 over bevordering van bewustwording;
- Art. 9 over toegankelijkheid.

DEEL II:
**de verschillende specifieke rechten
en verplichtingen (artt. 10–30)**

Deze artikelen belichten per levensdomein welke streefdoelen voorop gesteld worden om in dat domein de participatiemogelijkheden van personen met een beperking op gelijkwaardige basis mogelijk te maken.

Onder meer:

- Art. 12: gelijkheid voor de wet
- Art. 19: zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij
- Art. 20: persoonlijke mobiliteit
- Art. 23: eerbiediging van de woning en het gezinsleven
- Art. 24: onderwijs
- Art. 26: integratie en participatie
- Art. 27: werk en werkgelegenheid

DEEL III:
de uitvoering (artt. 31-40)

Deze artikelen gaan over de oprichting van monitoringorganisaties op verschillende niveaus en de rapportering over de gemaakte vooruitgang.

- Art. 31: statistieken en het verzamelen van gegevens
- Art. 33: nationale tenuitvoerlegging en toezicht (implementatie)
- Art. 35: rapportering

Extra: het facultatief protocol

Dit protocol voorziet het individueel klachtrecht bij het Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap. Het protocol is facultatief, in die zin dat het de staten vrij staat het al dan niet bijkomend aan het VN-Verdrag aan te nemen. België heeft dit protocol mee geratificeerd.

DE PARADIGMASHIFT

Om dit VN-Verdrag waar te maken is het nodig om handicap in de eerste plaats te zien als een zaak van mensenrechten, als een zaak van gelijke kansen en gelijke rechten. Het VN-Verdrag geeft een duidelijke boodschap over hoe we naar handicap dienen te kijken. Er is sprake van een paradigmashift, waarmee de verschuiving van het medisch model naar het sociaal mensenrechtenmodel bedoeld wordt.

Het VN-Verdrag definieert handicap als volgt:

Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.⁴

Er zijn verschillende manieren om naar handicap te kijken. Omwille van de nadruk die in het VN-Verdrag gelegd wordt op de paradigmashift, gaan we hier nog even dieper op in.

De manier waarop men naar handicap kijkt wordt beïnvloed door culturen, ideologieën, waarden, enzovoort. Het is duidelijk dat de kijk op handicap een rechtstreekse weerslag heeft op hoe men met handicap omgaat. Er komen een aantal theoretische modellen naar voor. Deze modellen verdwijnen niet, maar kunnen naast elkaar bestaan en elkaar aanvullen.

Het medisch model:

In dit model stelt men de medische aspecten van het leven met een handicap en het defect-denken centraal. Dit houdt in dat de beperking van een persoon op zich als oorzaak beschouwd wordt van het niet functioneren binnen de samenleving. Aangereikte oplossingen zijn allerlei (para)medische therapieën die de handicap op medische wijze proberen te compenseren. Een oplossing kan hier enkel bedacht worden op het niveau van het orgaan dat genezen moet worden, of dat van de persoon die moet leren omgaan met zijn beperking. Het model stelt dat de diagnose van een persoon zal leiden tot de normalisering of socialisering in een samenleving.

⁴ http://www.diversiteit.be/diversiteit/files/File//wetgeving_legislation/international/13052009NL_FR.pdf

Het sociaal model

Het sociaal model in het kijken naar handicap stelt dat obstakels, vooroordelen en sociale uitsluiting (bewust of onbewust) de ultieme factoren zijn die bepalen wie in een samenleving een handicap heeft en wie niet. Het erkent dat er mensen zijn die fysisch of verstandelijk afwijken van een statistisch gemiddelde of norm en de reden daarvoor kan een beperking zijn. Deze beperking leidt echter maar tot een handicap wanneer de samenleving er niet in slaagt om zich aan te passen en hen 'in te sluiten'. Het sociaal model wijst op de sociale achterstelling in een samenleving.

Het cultureel model

Het cultureel model legt het accent op de individuele mens en zijn specifieke situatie. Het eigen verhaal en eigenheid staan centraal en kunnen competitief zijn met een ander denken, de media, ... Men wil niet meer rechtzetten ('ortho'-pedagogie) of medisch ingrijpen. De eigenheid, het 'anders-zijn', die dat met zich meebrengt is een waardevolle bijdrage aan het geheel. De diversiteit van een samenleving is een meerwaarde en een sterkte. In het cultureel model krijgen begrippen en concepten als handicap-identiteit, handicap-wereldbeeld, handicap-cultuur, ervaringsdeskundigheid en handicap-kritiek een centrale plaats.

Het mensenrechtenmodel

Personen met een handicap worden in de eerste plaats gezien als mensen met mogelijkheden, mensen die dezelfde kansen en rechten dienen te genieten als alle andere mensen. Handicap wordt aldus benaderd als een probleem van discriminatie en statistische achterstelling. Volwaardige en gelijkwaardige participatie aan de diverse samenleving is het streefdoel. Veel meer dan in het sociaal model, wijst het mensenrechtenmodel er op dat personen met een handicap een politieke minderheid vormen (bv. te weinig participeren aan het beleid).

Waarom moet ik geïnteresseerd zijn in de rechten van personen met een handicap?

- De rechten van personen met een handicap moeten worden gepromoot om dezelfde redenen als de mensenrechten. Personen met een handicap zijn in de eerste plaats mensen met kansen, rechten en plichten, zoals ieder ander.

- Personen met een handicap ondervinden tot op vandaag moeilijkheden om hun rechten effectief waar te maken en om volwaardig te participeren. Ze hebben het bijvoorbeeld moeilijk om naar een reguliere school te gaan of om een job te vinden. Dit wordt bevestigd in diverse monitoringinstrumenten:
 - » VRIND – Vlaamse regionale indicatoren, jaarlijks rapport van de Studiedienst van de Vlaamse regering: <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2014-11-20-vrind2014.aspx>
 - » Handicap en Arbeid, jaarlijkse studie rond definities, cijfers en beleidsontwikkelingen, Departement Werk en Sociale Economie, Erik Samoy: <http://www.werk.be/node/2585>
 - » Inclusiespiegel Vlaanderen, GRIP 2006 <http://www.gripvzw.be/downloads/category/6-gelijkekansenbeleid.html?download=223:inclusiespiegel-vlaanderen-2006-van-grip>
- De enige manier om ervoor te zorgen dat mensen met een handicap ten volle kunnen genieten van hun mensenrechten is deze rechten te garanderen in de federale en Vlaamse wetgeving, die wetgeving te ondersteunen door middel van consistente, gecoördineerde en volgehouden maatregelen op alle beleidsdomeinen en ervoor te zorgen dat juridische instellingen het respect voor deze rechten afdwingen.
- Personen met een handicap marginaliseren en aanmoedigen afhankelijk te blijven kost veel, zowel voor henzelf, hun familie als voor de maatschappij. Personen met een handicap 'empoweren' om deel te nemen en bij te dragen tot de samenleving is sociaal en economisch voordelig en bovendien ethisch beter te verantwoorden.
- Iedereen kan een handicap ervaren op een bepaald punt in zijn leven door ziekte, ongeval of veroudering.
- Personen met een handicap zijn kiezers, belastingbetalers en burgers zoals elk ander persoon. Zij verwachten dat de democratisch verkozen vertegenwoordigers van het volk hun rechten serieus nemen en zich inzetten voor de verdediging en realisatie van die gelijke rechten.

I.2. RATIFICATIE EN IMPLEMENTATIE VAN HET VN-VERDRAG

België ratificeerde het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap op 2 juli 2009. Op 1 augustus 2009 ging dit VN-Verdrag van kracht. Op Vlaams niveau is het VN-Verdrag bij decreet van 8 mei 2009 in de Vlaamse rechtsorde ingevoerd.

De ratificatie van het VN-Verdrag brengt verplichtingen met zich mee voor de overheid. Het geeft, naast de rechten van personen met een handicap, ook de plichten van de staten tot het respecteren van die rechten weer.

Het is geen vrijblijvende verklaring: het VN-Verdrag is afdwingbaar. Staten die het VN-Verdrag ratificeerden zijn verplicht deze rechten om te zetten in nationale wetgeving (voor zover dat al niet gebeurde) en deze rechten afdwingbaar te maken. Dit wordt gecontroleerd.

België ondertekende bovendien ook het 'facultatief protocol'⁵. Hierdoor kunnen individuen en organisaties klacht neerleggen tegen de lidstaat bij het VN-Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap, wanneer de rechten van personen met een handicap niet worden gerespecteerd. Alle rechtsmiddelen op nationaal niveau dienen dan wel uitgeput te zijn.

Het VN-Verdrag bant alle vormen van discriminatie: direct, indirect, systematisch en elke andere vorm. De effectieve implementatie van het VN-Verdrag vereist dan ook het aannemen en doen gelden van een uitgebreide anti-discriminatiewetgeving die alle domeinen, vermeld in het VN-Verdrag, omvat.

Dit kan door middel van een uitgebreide anti-discriminatiewetgeving met voldoende aandacht voor de discriminatiegrond handicap, chronische ziekte en gezondheidstoestand, eventueel aangevuld door anti-discriminatiebepalingen in de desbetreffende sectorale wetgeving zoals bv. onderwijs en werkgelegenheid.

5 <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/OptionalProtocol-RightsPersonsWithDisabilities.aspx>

De wetten, decreten en richtlijnen rond anti-discriminatie die nu van kracht zijn op een rijtje:⁶

Vlaams antidiscriminatiedecreet (2008)

Dit decreet legt een beleid vast voor gelijke kansen, ongeacht geslacht, seksuele geaardheid of handicap. Het decreet bevat sancties en procedures en keert de bewijslast om: wie beschuldigd wordt van directe of indirecte discriminatie moet bewijzen dat hij/zij niet discrimineert.

Belgische antidiscriminatiewet (2007)

Deze wet van 10 mei 2007 verbiedt discriminatie op grond van volgende beschermde criteria: leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een fysieke of genetische eigenschap en sociale afkomst. Toepassingsgebieden zijn onder andere het leveren van goederen en diensten aan het publiek en de deelname aan economische, sociale, culturele of politieke activiteiten.

Decreet evenredige arbeidsparticipatie en diversiteit (2002)

Op Vlaams niveau werd de Europese richtlijn 2000/78 omgezet in het decreet Evenredige Arbeidsparticipatie (het decreet 'Mahasine') van 8 mei 2002. Naast de non-discriminatie is hier ook evenredige participatie op de arbeidsmarkt ingeschreven. Dit decreet gaat over de domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is: beroepskeuzevoorlichting, beroepsopleiding, loopbaanbegeleiding en arbeidsbemiddeling.

Europese richtlijnen (2000)

De Europese Richtlijn 2000/78/EC verbiedt discriminatie op basis van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, en dit wat betreft de toegang tot de arbeidsmarkt of een beroep, promotiekansen, beroepsopleiding, arbeidsvoorwaarden en lidmaatschap van een vereniging.

6 <http://www.gripvzw.be/anti-discriminatie/wetgeving.html>

TOEPASSING VAN HET VN-VERDRAG

Het VN-Verdrag moet men 'stap voor stap' waarmaken. Dit brengt ons bij de vraag wat de juiste juridische betekenis is van het VN-Verdrag en wat men moet doen om het VN-Verdrag waar te maken. Bij de implementatie van het VN-Verdrag kan men onderscheid maken tussen de rechten die onmiddellijk van toepassing zijn (rechtstreekse doorwerking) en rechten die progressief gerealiseerd moeten worden.

→ **Rechtstreekse doorwerking**

Burgerrechten en politieke rechten hebben een onmiddellijke doorwerking. Dit wil zeggen dat ze onmiddellijk van toepassing zijn. Alle antidiscriminatiewetgeving, en dus ook het recht op redelijke aanpassingen⁷, valt hieronder.

→ **Progressieve realisatie**

Economische, sociale en culturele rechten zijn onderhevig aan de mogelijkheid tot geleidelijke invoering. Een groot deel van de rechten die het VN-Verdrag vastlegt valt hieronder. Reden hiervoor is dat de invoering van deze rechten meer middelen vereisen.

Het feit dat een aantal rechten onder de progressieve realisatie vallen, wil echter niet zeggen dat men de realisatie zomaar vooruit mag schuiven. Staten zijn verplicht alle beschikbare middelen te benutten⁸ en planmatig naar het door het VN-Verdrag gestelde doel toe te werken.

Men dient ook voor ogen te houden dat bepaalde artikelen hybride artikelen zijn, waarvan bepaalde elementen directe werking hebben, terwijl andere elementen progressief realiseerbaar zijn.

Concreet betekent dit dat het voorzien van redelijke aanpassingen een verplichting is die onmiddellijk moet worden nageleefd, ook bij artikelen die rechten behandelen die algemeen onder de progressief realiseerbare rechten vallen. Het weigeren van een redelijke aanpassing, tenzij het een onevenredige belasting betreft, is immers steeds en op alle domeinen discriminatie. Het komt aan een rechter toe om te oordelen of een bepaalde aanpassing een onevenredige belasting zou betekenen.

⁷ Zie p. 5 – definitie redelijke aanpassingen

⁸ VRPH Art.4.2 'met volledige gebruikmaking van de ... ter beschikking staande hulpbronnen'

Een voorbeeld:

Het recht op inclusief onderwijs (art.24) moet progressief gerealiseerd worden door ondersteunende maatregelen te nemen in functie van de beschikbare middelen. Hiervoor moet men een planning voorop stellen. Het recht op redelijke aanpassingen is echter een burgerlijk recht en is hoe dan ook meteen en rechtstreeks van toepassing binnen onderwijs.

- *Directe realisatie: redelijke aanpassingen voorzien voor kinderen met een handicap die naar het 'gewone' onderwijs gaan en die hier nood aan hebben (dit kan ook een aanpassing van het curriculum omvatten.)*
- *Progressieve realisatie: het onderwijssysteem aanpassen en inclusief maken voor alle kinderen.*

Meer lezen?

D'Espallier, A., Sottiaux S., Wouters J. (2014) De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Antwerpen-Cambridge: Intersentia, 142 p.

IMPLEMENTATIE EN MONITORING

Art. 33 van het VN-Verdrag geeft richtlijnen rond de structuren die ervoor moeten zorgen dat de verschillende bepalingen en verplichtingen van het VRPH daadwerkelijk worden uitgevoerd. Het is de eerste maal dat een VN-Verdrag zo expliciet de staten een kader oplegt voor de implementatie. Het gaat hierbij om coördinatie op beleidsniveau (33.1), een monitororgaan, één of meer onafhankelijke mechanismen (33.2) en de betrokkenheid van het middenveld (33.3). Dit kreeg concreet vorm door:

- De coördinatie van de implementatie van het VN-Verdrag op Vlaams niveau (het zogenaamde 'focal point') valt binnen de bevoegdheden van de minister van Gelijke Kansen. De coördinatie daarvan wordt onder meer vorm gegeven via de open coördinatie methodiek (OCM) binnen het gelijkekansenbeleid voor de thema's handicap en toegankelijkheid.
- De coördinatie van het beleidswerk op federaal niveau wordt verzekerd door de Minister of Staatssecretaris bevoegd voor personen met een handicap. De FOD Sociale Zekerheid zorgt voor de coördinatie op federaal

vlak via een netwerk van contactpersonen bij de federale administraties, maar is tevens voortrekker bij de coördinatie op interfederaal vlak en verantwoordelijk voor de eindredactie van de verslagen (zie verder).

- Het Interfederaal Gelijkekansencentrum is sinds 12 juli 2011 aangesteld als onafhankelijk monitororgaan zoals het VN-Verdrag voorschrijft. Het onafhankelijk monitororgaan heeft 3 essentiële opdrachten:
 - » BEKENDMAKING: Personen met een handicap, de betrokken organisaties en verenigingen alsook het grote publiek sensibiliseren en bewust maken van het VN-Verdrag.
 - » BESCHERMING: Onafhankelijk juridisch advies verstrekken en bijstand verlenen aan mensen die van oordeel zijn dat hun rechten werden geschonden.
 - » OPVOLGING of monitoring: Nagaan of de wetgeving en het gevoerde beleid stroken met het VN-Verdrag.
- Het maatschappelijke middenveld moet volgens art. 33.3 ten volle betrokken worden bij de monitoring. De betrokkenheid van personen met een handicap en organisaties die hen vertegenwoordigen ligt voor de hand, maar is niet altijd voorzien. Dit vraagt dus bijzondere aandacht. Met 'het middenveld' heeft men ook het volledige middenveld voor ogen, dus ook de vakbonden en werkgevers, de academische wereld, Dit wordt onder meer vorm gegeven door de samenstelling van de begeleidingscommissie VN-Verdrag bij het Interfederaal Gelijkekansencentrum.

DE RAPPORTAGE

Zoals bij andere mensenrechtenverdragen, is er voor het VRPH een rapportageverplichting voorzien (art. 35). Binnen de 2 jaar na de ratificatie moet een uitgebreid rapport ingediend worden bij het Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap over de maatregelen die genomen werden om de verplichtingen van het CRPD na te komen en over de vooruitgang die werd geboekt. België deed dit midden 2011. Ondertussen is dit rapport ook besproken door het Comité dat in oktober 2014 zijn 'concluding observations' formuleerde (zie bijlage). Normaal moet dan minstens 1 keer per 4 jaar een voortgangsrapport worden uitgebracht. Maar het Comité kan het voorziene tempo niet volgen. België moet nu in 2019 voor een tweede keer verslag uitbrengen over de implementatie van het VRPH.

VN-verdrag

AAN DE SLAG WAT PARLEMENTSLEDEN KUNNEN DOEN...

Parlementsleden hebben een sleutelrol in het promoten en beschermen van de rechten van de mens. Het parlement is verantwoordelijk voor de totstandkoming van wetten en decreten en voor de controle op de uitvoering van die wetten en decreten door de regering. Parlementsleden hebben dus een essentiële rol te spelen in de realisatie van het VN-Verdrag.

Wetgeving alleen zal er niet voor zorgen dat personen met een handicap kunnen genieten van hun mensenrechten. Staten moeten een effectief beleid en programma's formuleren die de bepalingen van het VN-Verdrag in de praktijk omzetten en die een reële impact op het leven van personen met een handicap hebben.

Net zoals voor alle mensen kan ook voor mensen met een handicap het niet kunnen benutten van het ene recht ervoor zorgen dat ook andere rechten niet worden benut en ze met andere woorden kansen mislopen.

Parlementsleden hebben bij de implementatie van het VN-Verdrag een grote bijdrage te leveren. Concreet kunnen zij een grote rol spelen op volgende 3 vlakken:

- Het bewustmaken van de maatschappij over de rechten van personen met een handicap;
- Het promoten en beschermen van de rechten van personen met een handicap;
- Het vertalen van het VN-Verdrag naar de praktijk.

In wat volgt staan we stil bij wat dit concreet kan betekenen. We geven suggesties voor wat parlementsleden kunnen doen en belichten hierbij enkele 'good practices' die inspirerend kunnen werken. Bij het vertalen van het VN-Verdrag naar de praktijk nemen we een aantal artikelen uit het VN-Verdrag onder de loep. Hierbij maken we de link naar de actualiteit in Vlaanderen.

II.1. Het bewustmaken van de maatschappij over de rechten van personen met een handicap

Omdat het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap een innovatief verdrag is dat een grondige mentaliteitsverandering vereist, hebben parlementsleden een voortrekkersrol. In vergelijking met bijvoorbeeld het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind zijn de achterliggende ideeën en visies minder gekend. Handicap moet worden gezien als een zaak van mensenrechten, als een zaak van gelijke rechten en gelijke kansen en het mensenrechtenmodel dient erkent te worden als uitgangspunt.

Parlementsleden en andere politici kunnen het voorbeeld geven en ertoe bijdragen dat de nodige mentaliteitsverandering plaatsvindt.

Hoe kan u als parlements lid sensibiliseren over de rechten van personen met een handicap?

- Informeer uzelf en verdiep u in dit VN-Verdrag.
- Organiseer debatten binnen de eigen politieke partij.
- Maak allianties met andere parlementsleden en versterk zo de capaciteit voor het lobbyen.
- Ga partnerschap aan met organisaties van personen met een handicap.
- Zet de regering en de overheid ertoe aan om publieke voorlichtingscampagnes te voeren.

II.2. Promoten en beschermen van de rechten van personen met een handicap

Parlementsleden dienen ervoor te zorgen dat de grondwet de burgerlijke, culturele, economische, politieke en sociale rechten van personen met een handicap erkent en beschermt. Dit kunnen ze doen door een uitgebreide screening van de huidige wetgeving uit te voeren en na te gaan welke wijzigingen moeten worden aangebracht om de bestaande wetgeving in overeenstemming te brengen met het VN-Verdrag. Belangrijk hierbij is niet enkel aandacht te hebben voor de 'evidente' domeinen, maar ook voor de niet of minder evidente domeinen.

Bij het opmaken van nieuwe wetgeving is het van groot belang dat personen met een handicap en hun organisaties ten volle betrokken worden. En dit vanaf een vroeg stadium, cfr. regelgevingsagenda, conceptnota's, ...

Het VN-Verdrag verplicht staten hier ook toe. Het principe "Niets over ons zonder ons" ("Nothing about us without us") loopt als een rode draad door het VN-Verdrag. Art. 4.3 bevat de algemene verplichting voor de staten om nauw overleg te plegen met personen met een handicap (via hun representatieve organisaties) en hen actief te betrekken bij de hele beleidscyclus. Beleidsparticipatie zorgt ook voor meer kwaliteit van het gevoerde beleid. Wanneer personen met een handicap actief betrokken zijn, zal het beleid meer overeenstemmen met de reële behoeften.

Werk verbindend samen met maatschappelijke organisaties, waaronder organisaties van personen met een handicap en mensenrechtenorganisaties. Vraag hun advies en betrek hen actief!

Om na te gaan of de nieuwe wetgeving de volledige en daadwerkelijke participatie van personen met een handicap aan de samenleving effectief bevordert, kan gebruik worden gemaakt van de Quicksan Duurzame ontwikkeling.

Quickscan Duurzame Ontwikkeling:

Een snelle en eenvoudige vorm van impactanalyse die toelaat om reeds vroeg in de besluitvorming belangrijke effecten op verschillende pijlers te identificeren. Het instrument laat toe potentiële effecten in kaart te brengen en bij te sturen waar nodig.

http://do.vlaanderen.be/sites/default/files/QuickScan_handleiding_en_tabel_2013404.pdf

Het is van belang dat nieuwe wetgeving kan worden afgetoetst door een onafhankelijk monitororgaan zoals vermeld in art. 33.2 van het VN-Verdrag.

Deze rol werd in juli 2011 toegewezen aan het Interfederaal Gelijkekansencentrum. Als onafhankelijk monitororgaan is het hun taak de rechten van personen met een handicap te promoten en beschermen. Daarnaast staan zij in voor de opvolging van de implementatie van het VN-Verdrag binnen de wetgeving. Het onafhankelijk monitororgaan rapporteert hierover en formuleert adviezen. Het is belangrijk dat parlement en regering de adviezen ter harte nemen.

Wanneer beleidsmakers of de wetgevende macht met vragen zitten over de toepassing van het VN-Verdrag, kunnen zij een vraag stellen aan het Interfederaal Gelijkekansencentrum. Op vraag van parlementsleden of leden van de administratie of kabinetten, kan het Interfederaal Gelijkekansencentrum ook een inclusietoets uitvoeren op beleidsplannen of ontwerpregelgeving.

Daarnaast is het ook belangrijk dat er binnen de begroting voldoende middelen worden toegewezen voor de verschillende domeinen die relevant zijn voor de realisatie van de rechten van personen met een handicap. Duidelijke actieplannen met duidelijke budgettering is een noodzaak.

Organiseer parlementaire hoorzittingen over de rechten van personen met een handicap en werp vraagstukken met betrekking tot het VN-Verdrag op in het parlement

Maak gebruik van parlementaire procedures zoals het indienen van geschreven en mondelinge vragen, wetsvoorstellen en parlementaire debatten om zo het bewustzijn over de uitgangspunten van het VN-Verdrag te verhogen.

II.3. Vertalen van het VN-Verdrag naar de praktijk

Hoe kunnen parlementsleden er concreet toe bijdragen dat het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap vertaald wordt binnen de wetgeving? Op de volgende pagina's nemen we een aantal artikelen onder de loep en geven we concrete suggesties over hoe dit artikel tot uitvoering kan worden gebracht.

ARTIKEL 8 – BEVORDEREN VAN BEWUSTWORDING

Waarover gaat dit artikel?

Personen met een handicap kunnen de mensenrechten enkel ten volle benutten wanneer de maatschappij haar houding en verwachtingen ten aanzien van personen met een handicap verandert. Er is nood aan een mentaliteitswijziging en die gebeurt niet vanzelf.

Art. 8 geeft aan de overheid de opdracht mensen bewust te maken van het feit dat mensen met een handicap rechten hebben zoals ieder ander, dat zij talenten hebben en kunnen bijdragen aan de samenleving.

Het bevorderen van bewustwording dient een aandachtspunt te zijn op ALLE beleidsniveaus.

Het tekort aan mentaliteitsverandering – dixit “er is geen draagvlak voor” – is geen excuus om het VN-Verdrag niet te implementeren. De overheid mag niet aan de kant staan, maar moet de mentaliteitsverandering mee op gang brengen!

Wat is de situatie in Vlaanderen?

In Vlaanderen is er nog een grote nood aan bewustwording rond handicap. De medische en caritatieve benadering van handicap is nog heel sterk aanwezig, zowel bij beleidsmakers en overheid als bij het brede publiek. Er zijn ook nog nauwelijks acties ondernomen om personen met een handicap en andere delen van de samenleving te informeren en bewust te maken over het VN-Verdrag en de rechten die het bevat (in tegenstelling bv. tot het Kinderrechtenverdrag).

Wanneer we naar de media kijken, valt op dat personen met een handicap ondervertegenwoordigd blijven. Er is dus een grote nood aan een niet-stereotype, ruime en afwisselende voorstelling van personen met een handicap. Vooralsnog blijven ook de voorstellingen in de media nog te veel hangen in een medische / caritatieve benadering van handicap.

Wat kan u doen?

Om de nodige mentaliteitsverandering op gang te brengen geeft art. 8.4 maatregelen die overheden en andere publieke instanties moeten nemen. Bij elke stap geven we een aantal mogelijke acties waar u aandacht aan kan besteden.

- *Het opzetten van bewustwordingscampagnes.*

De overheid moet algemene informatie- en sensibiliseringscampagnes over het VN Verdrag en de rechten van personen met een handicap ondernemen. Bij het uitwerken van deze campagnes moeten personen met een handicap of hun respectievelijke organisaties actief betrokken worden. De campagnes moeten zich zowel richten naar het algemene publiek als naar specifieke groepen zoals de media, werkgevers, de gezondheidssector, het onderwijs,...

Ook voor de beleidsmakers zelf, de verantwoordelijken binnen de overheid, kabinetsmedewerkers en politici dienen bewustwordingscampagnes opgezet te worden.

- *Het bevorderen van een respectvolle houding tegenover personen met een handicap op alle onderwijs niveaus.*

Juiste beeldvorming van personen met een beperking speelt een belangrijke rol bij het realiseren van gelijke kansen. Personen met een handicap moeten in beeld gebracht worden als mensen met talenten, mogelijkheden en eigenheid binnen lespakketten. De rechten van personen met een handicap moeten ook een plaats krijgen binnen het curriculum. Dit kan aansluiten bij wat reeds rond mensenrechten wordt gedaan, net zoals ook kinderrechten en holebi-thema's aan bod komen.

En natuurlijk... Het waarmaken van inclusieve kinderopvang en inclusief onderwijs draagt hier zonder twijfel toe bij. Kinderen/leerlingen die samen in de klas zitten, zullen anders naar elkaar kijken en meer respect voor elkaar opbrengen dan wanneer ze in aparte groepen of scholen geplaatst worden.

- *Het aanmoedigen van het organiseren van bewustwordingscampagnes met betrekking tot personen met een handicap en hun rechten.*

De overheid kan steun verlenen aan verenigingen van personen met een beperking om bewustwordingscampagnes te voeren naar zowel het grote publiek, als naar hun eigen publiek.

Aandachtspunt hierbij is dat personen met een handicap zelf nog onvoldoende op de hoogte zijn over hun rechten en over het VN-Verdrag. Hiervoor dient de overheid voorlichtingscampagnes te ondersteunen die gericht zijn op personen met een handicap zelf om hen te informeren over hun rechten en het verdrag.

Ook het mogelijk maken het VN-Verdrag in toegankelijke versies op te stellen en te verspreiden behoort tot de taken.

- *Het aanmoedigen van de media om personen met een handicap in beeld te brengen op een manier die overeenstemt met het VN-Verdrag.*

De media moet personen met een handicap in beeld

laten komen als participerende burgers. Dit zowel in nieuwsuitzendingen, tv-series en reportages. Participatie, in welke vorm dan ook, gaat inclusie vooraf.

Een correct woordgebruik vanuit een emancipatorische visie moet gebruikt worden in alle vormen van media (geschreven, audio, visueel).

Correct woordgebruik: een voorbeeld de taalwijzer van de Handiwatch-website <http://www.handiwatch.be/?q=node/50>

Rolstoelpatiënt: puur taalkundig klopt dit niet, want een rolstoel is geen ziekte. Maar er is meer aan de hand. Een patiënt ben je op het moment dat je bij de dokter of in het ziekenhuis bent. Rolstoelpatiënt degradeert mensen met beperkte mobiliteit tot de slachtofferrol van een eeuwige patiënt. De correcte term is **rolstoelgebruiker!**

Daarnaast moet men ook tewerkstelling van personen met een handicap in de media promoten, dit zowel op als achter het scherm.

Verwachtingen naar de openbare omroep i.v.m. de opvolging van het VN-Verdrag kunnen opgenomen worden in de beheersovereenkomst met de VRT. Maar ook bij de commerciële en regionale zenders kunnen verwachtingen op het vlak van handicap-beleid gesteld worden.

ARTIKEL 9 – TOEGANKELIJKHEID

Waarover gaat dit artikel?

In de maatschappij zijn ontelbare fysieke en mentale obstakels en barrières die personen met een handicap de volledige participatie verhinderen.

Wanneer men het heeft over 'toegankelijkheid' in art. 9, dan gaat dit over INTEGRALE toegankelijkheid. Hiermee wordt bedoeld dat toegang tot diensten en voorzieningen voor alle burgers binnen de maatschappij moet voorzien worden, dus ook voor personen met een handicap.

Dit vormt eveneens het uitgangspunt van het VN-Verdrag en is van toepassing op alle domeinen van de implementatie.

Als men spreekt over toegankelijkheid denkt men vaak enkel aan toegankelijkheid van rolstoelgebruikers, maar het gaat niet enkel over de fysieke toegankelijkheid van bijvoorbeeld gebouwen, wegen en vervoer.

Het gaat ook over toegankelijkheid van informatie en communicatie voor mensen met een verstandelijke beperking of mensen met een visuele of auditieve beperking. Hier kan men gebruik maken van bijvoorbeeld braille aanduidingen, audio-ondersteuning of eenvoudige taal.

De meeste aanpassingen brengen weinig of geen kosten met zich mee en hebben een directe impact op het leven van personen met een handicap.

Bijvoorbeeld: Toegang tot informatie (prijs lezen, busschema, websites lezen,...) kan relatief goedkoop voorzien worden en verbetert het leven van personen met een handicap aanzienlijk

Wat is de situatie in Vlaanderen?

Het gebrek aan toegankelijkheid is in Vlaanderen een reëel probleem. Bovendien wordt nog te vaak de denkfout gemaakt om toegankelijkheid enkel te bekijken als een probleem van louter fysieke toegankelijkheid en wordt toegankelijkheid van informatie en communicatie over het hoofd gezien.

- Vlaanderen levert inspanningen voor het verstrekken van informatie over de nieuwe regelgeving bij nieuwbouw en verbouwingen. Nieuwe openbare gebouwen en diensten moeten voldoen aan de opgestelde toegankelijkheidscriteria. Echter, er zijn geen maatregelen genomen om de toegankelijkheid van reeds bestaande gebouwen te realiseren. Ook hiervoor is een nieuwe regelgeving nodig.
- Internet is een belangrijke bron van informatie en sociale netwerking binnen de samenleving. Toegankelijke websites zijn dan ook een must. Hiervoor kan het gebruik van het Anysurfer label worden gepromoot. Individuen die geen toegang tot internet hebben, worden voor een stuk het recht op sociale participatie ontnomen.

- Ook televisie is een essentiële bron van informatie. Momenteel is er voor een beperkt aantal programma's audiodescriptie voorzien op het derde net van de VRT. In theorie hebben Belgacom en Telenet het mogelijk gemaakt audiodescriptie in te schakelen wanneer het programma digitaal wordt uitgezonden. De te volgen procedure hiervoor is echter ontoegankelijk voor personen met een visuele beperking omdat de keuzeopties voor de activering enkel op het scherm worden weergegeven.⁹
- Het openbaar vervoer is te weinig toegankelijk. Personen met een beperking zijn nog steeds afhankelijk van assistentie die ze op voorhand moeten aanvragen. Hierdoor worden de drempels om aan het sociale leven deel te nemen verhoogd en worden zij beperkt in hun vrije keuze qua persoonlijke mobiliteit.

Vlaanderen toegankelijk?

- ⇒ Wandel door uw buurt en observeer hoeveel obstakels er zijn zoals: trappen in gebouwen, gebrek aan gedaalde stoepranden, gebrek aan bewegwijzering in braille,... Doe dit samen met mensen met een handicap en schakel hun ervaringen in om verbeteringen te voorzien.
- ⇒ Ga na of materiaal van de overheid beschikbaar is in versies die toegankelijk zijn voor mensen met een handicap (braille, eenvoudige taal,...)
- ⇒ Ga na hoe toegankelijk overheidsdiensten en faciliteiten zijn. Maar kijk verder: hoe toegankelijk zijn diensten, faciliteiten en producten in andere sectoren ?
- ⇒ Ga na of er in de noodplannen van de overheid (zoals bijvoorbeeld het afschakelplan van elektriciteit) voorzieningen zijn voor personen met een beperking.
- ⇒ Consulteer personen met een beperking en organisaties over de stappen die nodig zijn om de toegankelijkheid te verbeteren.

⁹ <http://zichtopcultuur.be/nl/Events/Artikels/8349/persbericht-12-augustus-2014>

A photograph of a signpost in a desert landscape. The signpost is a green metal pole with a white rectangular sign attached to it. The sign contains the text 'het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap' in black, sans-serif font. The background shows a sandy, rocky desert floor with sparse, dry vegetation under a clear blue sky with a few white clouds. The signpost is positioned on the left side of the frame, and the sign is tilted slightly to the right.

het VN-Verdrag inzake
de Rechten van Personen
met een Handicap

Wat kan u doen?

- Zie erop toe dat het openbaar vervoer integraal toegankelijk is. Iedereen moet zich vrij kunnen verplaatsen met tram en bus, zonder vooraf te moeten reserveren. Door overeenkomsten met de NMBS en De Lijn kan een duidelijk actieplan worden opgemaakt waarin het nodige personeel en het nodige rollend materieel en toegankelijke infrastructuur voorzien worden. Zolang het openbaar vervoer niet volledig toegankelijk is, moet bijkomend flexibel en aangepast vervoer gegarandeerd worden.
- Er moet een ambitieus plan van toegankelijkheid zijn dat Vlaanderen volledig toegankelijk maakt met aandacht voor de gefaseerde aanpassing van bestaande gebouwen. Bestaande barrières moeten verwijderd worden. Dit vraagt tijd en middelen maar het is belangrijk hier deadlines en een budget voor te voorzien.
- Aan de openbare omroep kan u (via de beheersovereenkomst) duidelijke verwachtingen stellen in verband met de toegankelijkheid van de media. Dit kan onder meer door het gebruik van bijvoorbeeld audiodescriptie en 'closed captioning' (ondertitels voor personen met een handicap). Ook een simultane weergave van Vlaamse gebarentaal op het scherm kan hierin worden opgenomen.
- In samenspraak met de organisaties van personen met een handicap kan gezocht worden naar een structurele beleidsparticipatie van personen met een handicap rond mobiliteit en toegankelijkheid. Een continue en transparante communicatie over het gevoerde beleid naar de doelgroep is hierbij belangrijk.

ARTIKEL 12 – GELIJKHEID VOOR DE WET

Waar gaat dit artikel over?

Stel u voor dat uw bekwaamheid om beslissingen te nemen, contracten te ondertekenen, een eigen keuze te maken bij een medische behandeling, ... u ontnomen wordt enkel en alleen omdat u een handicap hebt.

Voor veel mensen met een handicap is dit vandaag nog steeds realiteit.

Iemand het recht ontzeggen handelingsbekwaam te zijn, is niet alleen een schending van het recht op gelijkheid voor de

wet, maar eveneens een schending van het recht om zich te verdedigen en het benutten van andere rechten.

Art. 12 gaat ervan uit dat personen met een handicap handelingsbekwaam zijn net zoals alle andere personen. Dit wil zeggen dat personen met een handicap zelf hun rechten, vrijheden of plichten uitoefenen zoals ieder ander persoon. Bijvoorbeeld: zelf het openbaar vervoer nemen, een studio huren, een lening aangaan, een bankkaart gebruiken, ...

Wat is de situatie in Vlaanderen?

Op 14 juni 2013 werd de nieuwe wet 'regeling inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid' gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Deze wet trad in werking op 1 september 2014.

De wet beantwoordt aan wat het VN-Verdrag voorschrijft in verband met de rechtspositie van personen met een handicap omdat ze vertrekt van handelingsbekwaamheid in plaats van handelingsonbekwaamheid. Door deze hervorming wordt een globaal beschermingsstatuut ingevoerd en zal de vrederechter voortaan uitspraak moeten doen over zowel de bekwaamheid van de persoon om zichzelf te beheren als zijn bekwaamheid om zijn goederen te beheren.

Hierbij moet de vrederechter 'werk op maat' uitvoeren, wat inhoudt dat hierbij de persoon met een handicap zelf, zijn netwerk en een multidisciplinair team worden betrokken en er rekening wordt gehouden met de evolutie die de persoon doormaakt. De vraag is wel of de vrederechter over de nodige middelen zal beschikken om deze centrale rol ter dege op te nemen?

Wat kan u doen ?

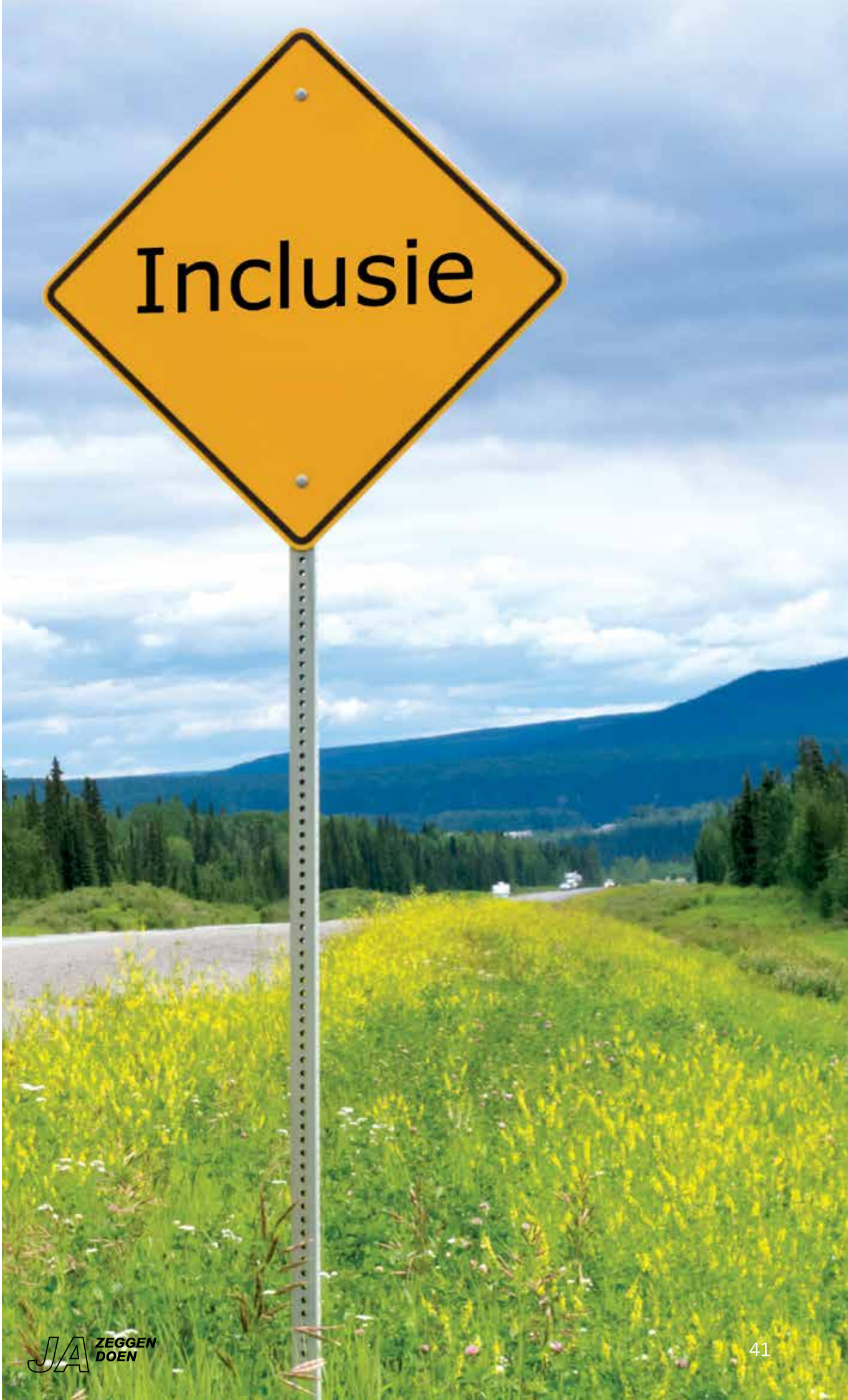
- Eigen beslissingen nemen is een recht. Personen met een handicap moeten ook financieel onafhankelijk zijn en toegang hebben tot de financiële diensten (leningen aangaan, ...). Indien personen met een handicap hier ondersteuning bij nodig hebben, dan moet dit voorzien worden. Ga na waar personen met een handicap weerhouden worden om zelf beslissingen te nemen en welke maatregelen de overheid uitwerkt om personen met een handicap – indien nodig - te helpen bij het nemen van beslissingen.
- De overheid dient de nodige ondersteuning te voorzien die personen met een handicap kunnen nodig hebben om zelf beslissingen te nemen. Deze ondersteuning kan worden geboden door bijvoorbeeld een vertrouwenspersoon, maar ook door een netwerk van personen. Dit maakt deel uit van 'Supported decision making'. De ondersteuning kan tijdelijk nodig zijn of permanent.¹⁰ Ga na of de huidige wetgeving sterk genoeg is om 'supported decision making' mogelijk te maken. Ook hiervoor moeten voldoende middelen worden voorzien.

'Supported decision making'

Supported decision making houdt in dat een persoon zelf keuzes kan maken, op eigen tempo en indien nodig met ondersteuning (zoals het begrijpelijk maken van een keuze, hulp bij het uitdrukken en uitvoeren van eigen wensen.) Ook bijstand door een vertrouwenspersoon of een ondersteunend netwerk maakt hier deel van uit.

- De overheid dient bescherming te voorzien tegen misbruik door personen of structuren die ondersteuning bieden bij het nemen van beslissingen. Indien een persoon spreekt in de plaats van de persoon met een handicap, dan is het belangrijk dat de overheid kan nagaan of die persoon zijn positie niet misbruikt. Gezien het risico voor afhankelijkheid van hulpverleners, waakt men er ook best over dat hulpverleners niet in de plaats van personen met een handicap beslissen.

10 <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=242>

Inclusie

ARTIKEL 19 – ZELFSTANDIG WONEN EN DEEL UITMAKEN VAN DE MAATSCHAPPIJ

Waar gaat dit artikel over?

Mensen met een handicap hebben gelijke rechten om te wonen en te leven in de samenleving. Ze hebben het recht op een eigen keuze waar te wonen en met wie. Het VN-Verdrag zegt ook duidelijk dat mensen met een handicap recht hebben op ondersteuning. De reguliere dienstverlening mag personen met een handicap niet uitsluiten, ze moet voor hen toegankelijk en beschikbaar zijn. Mensen met een handicap moeten daar bovenop toegang hebben tot een brede waaier van handicapspecifieke ondersteuning, inclusief persoonlijke assistentie, om te kunnen deelnemen aan de sociale activiteiten en om hun inclusie te stimuleren

Dit recht maakt duidelijk dat ondersteunende dienstverlening 'echte en volwaardige participatie van personen met een handicap in de maatschappij' moeten voorop stellen. Ondersteuningsdiensten mogen niet enkel kijken naar de mogelijkheden van de persoon met een handicap om dagelijkse activiteiten uit te voeren (zoals bv. wassen, aankleden) maar ook of de persoon met een handicap ondersteuning nodig heeft om te participeren in de maatschappij.

Art. 19 gaat over het recht op ondersteuning voor iedereen die er behoefte aan heeft en recht op ondersteuning op maat van de persoon, zijn omgeving en de handicap.

De aspecten 'vrije keuze' en 'ondersteuning' komen ook in andere artikelen van het VN-Verdrag terug. Art. 19 toont nogmaals aan dat er nood is aan een mentaliteitswijziging en het anders inzetten van de bestaande budgetten. Ondersteuning mag niet langer als 'zorg' worden bekeken maar als 'hulp' om een eigen leven uit te bouwen en actief deel te nemen aan de samenleving.

Wat is de situatie in Vlaanderen?

De huidige wachtlijsten in het domein welzijn maken duidelijk dat het recht op ondersteuning nog niet is waargemaakt in Vlaanderen.

Ondersteuning wordt door de overheid en de samenleving veelal als 'zorg' gezien en niet als een 'hulpmiddel' om een leven uit te bouwen en deel te nemen aan de samenleving.

Anno 2015 leven en verblijven tienduizenden personen met een handicap in gesegregeerde collectieve voorzieningen, samen met andere personen met een handicap die ze niet zelf kiezen. Door deze woonvorm worden zij beperkt in dagelijkse, kleine en grote keuzes en vrijheden. Een leven waar zij zelf de regie over voeren, midden in de gewone samenleving, is voor hen onbereikbaar.

Mensen die overdag en/of 's nachts in collectieve voorzieningen verblijven maar in een gewoon huis willen gaan wonen, kunnen dit niet zonder de zorg uit de voorzieningen kwijt te geraken. Ook mensen die in een gewoon huis leven, zien hun participatiekansen vaak beperkt door hun afhankelijkheid van diensten, vrijwilligers, familie en vrienden. Het ontbreekt aan een duidelijke planning voor deïstitutionalisering, wat nochtans gevraagd wordt in art. 19.

Er is een groot tekort aan betaalbare en toegankelijke sociale en private huur- en koopwoningen. Ook bestaat er discriminatie op de huurmarkt op basis van handicap of het leven van een tegemoetkoming.

Persoonlijke assistentie, expliciet vernoemd in art. 19, is sinds 15 jaar voorzien door de Vlaamse regelgeving rond het Persoonlijk Assistentie Budget (PAB) en het Persoonsgebonden Budget (PGB). PAB en PGB (dit laatste evenwel enkel in experiment-fase) bewijzen al jarenlang dat ze een goed werkmiddel zijn voor inclusie en zelfbeschikking. Vooral door het systeem van directe financiering komt de regie in handen van de persoon met een handicap zelf.

In het voorjaar van 2014 werd het PVF-decreet goedgekeurd. Dit zal verder vorm geven aan de ondersteuning voor personen met een handicap. Het PVF-decreet schuift de oorspronkelijke regelgeving rond PAB en PGB aan de kant. En het installeert een nieuw financieringsmodel voor ondersteuning dat uit 2 trappen bestaat: een basisondersteuningsbudget (BOB) als onderdeel van de Vlaamse Sociale Bescherming en een persoonsvolgend

budget vanuit het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). Het lijkt aangewezen om de uitvoering van het PVF-decreet heel nauwgezet af te toetsen aan de voorschriften van het VN-Verdrag rond recht op ondersteuning, deinstitutionalisering en beschikbaarheid van persoonlijke assistentie. Vanuit het standstill-beginsel dient ook toegezien te worden of de verworvenheden van PAB en PGB niet overboord gegooid worden.

Recht op ondersteuning?

- ⇒ Stel uzelf de vraag of u het recht op ondersteuning om te leven in de maatschappij minder belangrijk vindt dan het recht op onderwijs of het recht op medische zorgen. Probeer u eens in te beelden dat u uw arm breekt en men in het ziekenhuis zegt dat alle gips is opgebruikt en u voor onbepaalde duur moet wachten voor men u kan helpen.
- ⇒ Beeld u in dat u permanent afhankelijke bent van uw partner of uw ouders. Hoe zou dat uw relatie met hen veranderen?
- ⇒ Stelt u eens voor wat het zou betekenen om voor onbepaalde tijd uw job on-hold te zetten om voor een familielid te zorgen.

Wat kan u doen?

- Het VN-Verdrag schrijft voor dat alle beschikbare middelen dienen te worden ingezet om het recht op ondersteuning waar te maken. Ga na hoe dit zit in Vlaanderen. In hoeverre zijn de huidige wachtlijsten te verantwoorden? Hoe staat dit in vergelijking met anderen welvarende regio's in Europa?
- Kijk erop toe dat er stevig werk wordt gemaakt van deinstitutionalisering. Aanzie deinstitutionalisering zeker niet als een besparing of als een terugtrekken van de overheid in zijn verantwoordelijkheid om ondersteuning te garanderen. Zie erop toe dat er voldoende middelen worden voorzien voor handicapspecifieke ondersteuning in de maatschappij zodat personen met een handicap een leven buiten de voorziening kunnen opbouwen en zelf controle krijgen over de ondersteuning en diensten waar ze beroep op wensen te doen.

- Hou voor ogen dat mensen met een handicap, net als andere mensen, recht hebben op zelfbeschikking. Waak er daarom over dat personen met een handicap maximaal de vrije keuze behouden hoe zij hun ondersteuning vorm willen geven en/of bij welke dienst zij ondersteuning gaan zoeken.
- Bewaak dat betoelaging zo zuiver mogelijk wordt toegekend op basis van de individuele ondersteuningsnood. Hou er rekening mee dat een hogere betoelaging voor wie niet zelf het budget beheert of voor wie beroep doet op een voorziening, de afhankelijkheid van diensten en instellingen in stand houdt. Werk daar bij voorkeur andere systemen voor uit die los staan van de basisbetoelaging voor de ondersteuning.
- Zorg voor een sterke stijging van het aantal betaalbare toegankelijke sociale huur- en koopwoningen. Zorg ook voor een sterke verruiming van het aantal betaalbare toegankelijke huur- en koopwoningen op de private markt. Neem ondersteunende maatregelen zodat personen met een handicap met een laag inkomen voldoende kansen hebben om toch in een passende woning te leven. Neem ook doeltreffende maatregelen tegen discriminatie van personen met een handicap op de woonmarkt.

Meer info over deïstitutionalisering:

De Commissaris voor de Rechten van de Mens binnen de Raad van Europa, Thomas Hammerberg, schreef in maart 2012 een 'issue paper' over de implementatie van art. 19 van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Hierin doet hij 15 beleidsaanbevelingen voor de lidstaten. Te raadplegen op <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1917847>

Deïstitutionalisering: naar een eigen leven midden in de samenleving (Standpuntnota GRIP 2014). Te raadplegen op <http://www.gripvzw.be/downloads/category/7-ondersteuning-pab-pgb.html?download=219:standpuntnota-deinstitutionalisering-grip-in-pdf> Toegankelijke samenvatting te raadplegen op <http://www.gripvzw.be/downloads/category/7-ondersteuning-pab-pgb.html?download=218:toegankelijke-samenvatting-standpuntnota-deinstitutionalisering-grip>

ARTIKEL 24 – ONDERWIJS

Waar gaat dit artikel over?

Art. 24 van het VN-Verdrag geeft een duidelijke opdracht aan de overheid om inclusief onderwijs te voorzien. Enkel zo kunnen personen met een handicap zonder discriminatie en op gelijke voet hun recht op onderwijs benutten.

Inclusief onderwijs houdt in dat de gewone school openstaat voor alle leerlingen. Uitgangspunt hierbij is het geloof in de waarde van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting. Voor leerlingen met een extra ondersteuningsnood of een handicap houdt inclusief onderwijs in dat ze – indien nodig – met een eigen leertraject, aansluiten binnen het gewoon onderwijs.

Het recht op onderwijs is cruciaal. Het is de sleutel naar zelfbeschikking en vormt de opstap naar deelname aan de arbeidsmarkt, naar onafhankelijkheid en op eigen benen staan, naar inclusie in een rijke en diverse samenleving.

Wat is de situatie in Vlaanderen?

In Vlaanderen is de voorbije jaren onomkeerbaar een waardevolle inclusiepraktijk ontstaan. Toch blijft doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs de norm en inclusie in het gewoon onderwijs de uitzondering. Vlaanderen is de Europese regio waar leerlingen met leerproblemen of een handicap het meest doorverwezen worden naar een apart, gesegregeerd, onderwijssysteem¹¹.

Op 12 maart 2014 werd het M-decreet goedgekeurd door het Vlaams Parlement. De kern van dit decreet is dat de term 'draagkrachtafweging' werd vervangen door de toetsing van 'redelijke aanpassingen'.

Er wordt qua procedure onderscheid gemaakt tussen leerlingen die (met redelijke aanpassingen) het gemeenschappelijk curriculum volgen en zij die een individueel curriculum volgen. Voor deze laatste groep is er meer overleg aangewezen met verschillende onderwijspartners, maar een weigering kan enkel indien de disproportionaliteit hiervan wordt aangetoond.

11 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-761_nl.htm?locale=en

Wat kan u doen?

Inclusief onderwijs moet erkend worden als recht voor alle kinderen en jongeren en dit moet worden vastgelegd in een degelijk beleidskader waar de nodige financiële middelen aan worden gekoppeld. Hiervoor is er nood aan een duidelijk plan om op middellange termijn een grondige systeemverandering door te voeren. Dit moet ervoor zorgen dat het Vlaamse onderwijssysteem ten volle inclusief wordt.

- Voer een leerlinggebonden financieringssysteem in waarin voldoende middelen beschikbaar zijn voor de ondersteuning van een leerling in het gewoon onderwijs. Moedig daartoe een nauwe samenwerking aan tussen de beleidsdomeinen onderwijs en welzijn. Leerlingen binnen inclusief onderwijs moeten beroep kunnen doen op een persoonlijk assistentiebudget wanneer er nood is aan bijkomende ondersteuning bovenop het aanbod van de zorgbrede school.
- Maak plaats binnen de lerarenopleiding voor methodieken en curricula die beantwoorden aan de diversiteit van de leerlingen en die de leerkracht in staat stellen oog te hebben voor, en kunnen beantwoorden aan, de individuele onderwijsbehoeften van alle leerlingen.
- Zorg voor een ondersteuningsnetwerk voor scholen, leerkrachten, leerlingen en ouders om het streven naar inclusief onderwijs en de uitwisseling van ervaringen tussen actoren te versterken.
- Voorzie de nodige financiering van fysiek toegankelijke infrastructuur en toegankelijke communicatie voor alle leerlingen.
- Monitor hoe scholen omgaan met het inschrijven van leerlingen met een handicap en hoe ze omgaan met vragen rond inclusief onderwijs. Volg evenzeer op hoe de Centra voor Leerlingenbegeleiding doorverwijzen naar het buitengewoon onderwijs.

**VN-
Verdrag**

Rechten van
Personen met
een Handicap

ARTIKEL 27 – WERK EN WERKGELEGENHEID

Waar gaat dit artikel over?

Personen met een handicap hebben het recht om te werken. Ze hebben het recht zelf te kiezen welk werk ze doen en welke mogelijke loopbaan ze willen doorlopen. De overheid moet personen met een handicap in dienst nemen en werkgevers aanmoedigen dit ook te doen.

Een werkplek moet toegankelijk zijn en indien nodig moet men redelijke aanpassingen uitvoeren op de werkvloer. Indien er nood is aan bijkomende ondersteuning, dan heeft de persoon met een handicap daar recht op.

Leerlingen uit het buitengewoon onderwijs hebben vaak geen juist diploma voor een job in het gewone arbeidscircuit. Hierdoor hebben ze ook minder keuze in de afstudeerrichting. Werkgevers moeten niet enkel kijken naar diploma's maar ook naar de capaciteiten en vaardigheden van de persoon.

Ondersteuning is niet enkel nodig bij het zoeken naar werk, maar ook op de werkvloer zodat de persoon zijn job kan houden.

Wat is de situatie in Vlaanderen?

Personen met een handicap vinden moeilijk hun weg op de arbeidsmarkt. De werkzaamheidsgraad van personen met een handicap bedroeg in 2014 42,7%¹². De werkzaamheidsgraad voor personen met een verstandelijke handicap bedroeg in 2011 22,3%¹³.

Door de overheveling van 'werk voor personen met een handicap' naar het beleidsdomein werk en sociale economie in 2008, werd een structurele wijziging doorgevoerd in het beleid.

In 2012 werd het decreet maatwerk goedgekeurd en in 2014 het werk-welzijnsdecreet. Deze beide decreten vullen een leemte op. Personen met een handicap krijgen participatiemogelijkheden tussen welzijn en werk en kunnen in eender welk maatbedrijf terecht.

Belangrijkste knelpunten blijven:

- Geen vlotte overgang voor personen met een handicap van maatwerkbedrijven naar reguliere ondernemingen omdat die overgang niet kan met meenemen van hetzelfde pakket aan ondersteuning.
- Er wordt te weinig ingezet op diversiteit in reguliere ondernemingen, zeker voor personen met een handicap.
- Negatieve beeldvorming rond de mogelijkheden en competenties van personen met een handicap.
- Te lage scholing door het gesegregeerde onderwijscircuit (zie hoger).
- Te weinig gerichtheid op levenslang leren en beroepsopleiding.
- Onduidelijke dienstverleningsstructuren in de toeleiding naar werk.
- De ondermaatse tewerkstelling in openbare besturen (dit zou juist een voorbeeld moeten zijn voor andere organisaties en ondernemingen).
- De beeldvorming die te veel is toegespitst op de passieve, hulpvragende persoon.

12 www.werk.be/cijfers/vlaanderen-2020/werkzaamheid/pmah

13 Samoy Erik, Handicap en Arbeid, definities en statistieken, 2015, pagina 32, departement werk en sociale economie

Positief, in de geest van 'niets over ons zonder ons', is de structurele beleidsparticipatie van personen met een handicap via het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid (GOHA). Dit overlegplatform werkt, onder meer in de Commissie diversiteit van de SERV, samen met de sociale partners (werkgevers en vakbonden) voor het uittekenen en adviseren van de Vlaamse regering rond de ontwikkeling van werk en sociale economie.

Wat kan u doen?

Werken is voor alle personen met een handicap een recht. Organiseer dus aangepaste omstandigheden, ondersteun redelijke aanpassingen en werkpostaanpassingen.

- Zorg ervoor dat de overheid het goede voorbeeld stelt door zelf personen met een handicap aan te werven en stel hiervoor een voldoende ambitieus actieplan op.
- Bewaak in de opdracht van de VDAB dat zij de centrale aanmeldingsplaats is voor personen met een handicap die willen werken. Stel de verwachtingen scherp ten aanzien van de inspanningen die de VDAB en haar netwerk van partnerorganisaties moet leveren zodat personen met een handicap aan werk geholpen worden.
- Verplicht ondernemingen om acties op te nemen rond de instroom, opleiding, begeleiding en retentie van personen met een arbeidshandicap in bedrijven en organisaties met en zonder diversiteitsplannen. Voorzie hier voldoende ondersteunende maatregelen, zowel voor de werkgever als voor de werknemer.
- Zet de overheid er toe aan om bewustmakingscampagnes uit te werken die personen met een handicap ook voorstellen als een werkende persoon.

BIBLIOGRAFIE

- D'Espalier, A., Sottiaux, S., Wouters, J. (2014). De doorwerking van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Antwerpen, Cambridge: Intersentia.
- Equality and Human Rights Commission (2010). The United Nations Convention on the Rights of People with Disabilities: What does it mean for you? A guide for disabled people and disabled people's organisations. UK.
- Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid (2013). Handstreaming op federaal niveau: hoe het verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van Personen met een Handicap toepassen? Brussel
- Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap (2012). Mensenrechten en handicap. Schaduwrapport Vlaanderen 2011, Brussel.
- International Disability Alliance (2010). Guidance document. Effective use of international human rights monitoring mechanisms to protect the rights of persons with disabilities. Geneva.
- Onze Nieuwe Toekomst (2010). De mensenrechten voor personen met een beperking: de VN-Standaardregels in eenvoudige taal. Gent.
- United Nations (2007). From exclusion to equality. Realizing the rights of persons with disabilities. Handbook for parliamentarians on the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and its Optional Protocol.
- Parallel rapport van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding bij het eerste periodieke rapport van België in het kader van de tenuitvoerlegging van het verdrag van de verenigde naties inzake de rechten van personen met een beperking.
- Schulze, M. (2010). Understanding the UN Convention On the Rights Of Persons With Disabilities: a handbook on the human rights of persons with disabilities.

JA zeggen

JA doen

BIJLAGE

Verenigde naties CRPD/C/BEL/CO/1

**Verdrag inzake de rechten van
personen met een handicap**

Officieuze vertaling
uit het Frans – FOD
Sociale Zekerheid

Comité voor de rechten van personen met een handicap

Slotopmerkingen betreffende het initiële verslag van België^{14*}

I. Inleiding

1. Het Comité heeft het initiële verslag van België (CRPD/C/BEL/1) onderzocht tijdens zijn 149e en 150e sessie, die respectievelijk doorgingen op 18 en 19 september 2014, en heeft de hierna volgende slotopmerkingen aangenomen tijdens zijn 166e sessie, die doorging op 1 oktober 2014.
2. Het Comité is tevreden met het initiële verslag van België, dat werd opgemaakt overeenkomstig de richtlijnen inzake de opmaak van de verslagen, en bedankt de Verdragspartij voor zijn schriftelijke antwoorden op de door het Comité opgemaakte vragenlijst (CRPD/C/BEL/Q/1/Add.1).
3. Het Comité is blij met de vruchtbare dialoog die het heeft gehad met de delegatie van de Verdragspartij en bedankt deze laatste voor het hoge niveau van zijn delegatie, die was samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale regering, van de betrokken Gemeenschappen en Gewesten en van hun respectieve administraties.

II. Positieve aspecten

4. Het Comité feliciteert België met een aantal van zijn realisaties. Het stelt met tevredenheid vast dat in 2013

14 *Goedgekeurd door het Comité tijdens zijn twaalfde sessie (15 september-3 oktober 2014).

en 2014 belangrijke wetgevingen werden goedgekeurd met het oog op de verbetering van de situatie en het leven van personen met een handicap. Het Comité merkt ook op dat in de verschillende Gewesten en Gemeenschappen van België een groot politiek engagement bestaat voor de verbetering van de levensomstandigheden van personen met een handicap en dat bij de federale administraties en ministeriële kabinetten een netwerk werd opgericht van 'aanspreekpunten handicap' die specifiek moeten toezien op het respect voor de 'handicapdimensie'.

III. Belangrijkste bezorgdheden en aanbevelingen

A. Verplichtingen en algemene principes (artt. 1 tot 4)

5. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat de Verdragspartij zijn wetgevend kader niet heeft geharmoniseerd om het in overeenstemming te brengen met het Verdrag, en dat enkel specifieke reglementaire bepalingen van toepassing zijn op personen met een handicap. Het Comité stelt ook vast dat op nationaal niveau geen plannen of strategieën werden uitgewerkt die uitsluitend betrekking hebben op personen met een handicap. Bovendien wordt in de besluitvormingsprocessen weinig aandacht besteed aan de participatie van personen met een handicap, in het bijzonder van personen met een intellectuele handicap.
6. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om een harmoniseringsproces op te starten teneinde zijn volledige nationale wetgeving aan te passen aan de verplichtingen van het Verdrag, om een plan met betrekking tot personen met een handicap goed te keuren en uit te voeren en om de volwaardige participatie van personen met een handicap en de organisaties die hen vertegenwoordigen in deze processen te garanderen.
7. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat de uitvoering van de regelgeving vaak een medisch handicapmodel weerspiegelt.
8. Het Comité verzoekt de Verdragspartij met aandrang om, in overleg met de representatieve organisaties van personen met een handicap, een handicapbenadering aan te nemen die gericht is op de mensenrechten en die in overeenstemming is met het Verdrag.

9. Het Comité stelt vast dat personen met een handicap op het federale niveau worden vertegenwoordigd door de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap. Het betreurt echter dat er geen adviesraden zijn bij de Vlaamse overheid en in de Duitstalige en de Franse Gemeenschap.
10. Het Comité verzoekt de Verdragspartij met aandrang om adviesraden op te richten in alle deelgebieden en om hen voldoende middelen toe te kennen. Deze adviesraden zouden nauw betrokken moeten worden bij de ontwikkeling en de uitvoering van de wetgeving van het beleid en bij de opvolging van de realisaties.

B. Specifieke rechten (artt. 5 tot 30)

Gelijkheid en non-discriminatie (art. 5)

11. Het Comité heeft nota genomen van de antidiscriminatiwet, die het concept 'redelijke aanpassing' erkent. Het Comité blijft echter bezorgd over de situatie van in België wonende buitenlandse personen met een handicap en die zowel geconfronteerd worden met discriminerende situaties als met gevallen van discriminatie door associatie met een persoon of een kind met een handicap.
12. Het Comité beveelt aan dat de beroepsmogelijkheden waarin deze wet voorziet zouden worden onderzocht en ervoor te zorgen dat de eisers beroep kunnen doen op injuncties en een schadevergoeding kunnen ontvangen wanneer hun klacht voor discriminatie werd bewezen in een gerechtelijke procedure. Het verzoekt de Verdragspartij met aandrang om de bescherming tegen discriminatie, met inbegrip van discriminatie door associatie, te versterken, inzonderheid door middel van maatregelen voor positieve discriminatie en door middel van sensibilisering en opleiding van de ambtenaren op alle niveaus.

Vrouwen met een handicap (art. 6)

13. Het Comité maakt zich zorgen over het feit dat er onvoldoende gegevens zijn om te bepalen of vrouwen met een handicap worden gediscrimineerd op basis van hun geslacht en om de discriminatie ten aanzien van vrouwen en meisjes met een handicap, ten aanzien van mannen en jongens met een handicap en ten aanzien van vrouwen zonder handicap met elkaar te vergelijken.

14. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om in zijn wetgeving, beleid, studies, plannen, evaluaties, monitoringactiviteiten en diensten rekening te houden met geslacht en handicap. Het beveelt haar ook aan om doelgerichte specifieke maatregelen te nemen om meervoudige discriminatie ten aanzien van vrouwen en meisjes met een handicap te voorkomen.

Kinderen met een handicap (art. 7)

15. Het Comité maakt zich zorgen over het feit dat de Verdragspartij, volgens een verslag van de Europese Unie betreffende kinderen met een handicap uit 2013, in Europa thans een van de hoogste percentages heeft van kinderen met een handicap die in een instelling zijn geplaatst. Het Comité is ook bezorgd over het feit dat kinderen met een handicap niet systematisch worden betrokken bij de beslissingen die een invloed hebben op hun leven en dat zij niet de mogelijkheid hebben hun mening uit te drukken over alle aangelegenheden die hen betreffen.
16. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om de nodige middelen te voorzien voor de ondersteuning van de gezinnen van kinderen met een handicap, zodat kinderen met een handicap niet aan hun lot worden overgelaten en in een instelling worden geplaatst en zij op voet van gelijkheid met andere kinderen kunnen deelnemen aan de maatschappij. Het Comité beveelt aan dat maatregelen zouden worden genomen ter bescherming van het recht van kinderen met een handicap om geraadpleegd te worden over alle aangelegenheden die hen betreffen en hen tevens bij hun handicap en leeftijd passende ondersteuning te bieden.

Bewustmaking (art. 8)

17. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat de paradigmaverschuiving die het Verdrag uitdraagt en waarbij personen met een handicap worden erkend als personen met fundamentele rechten die mee beslissen over wat hen aanbelangt en die in staat zijn hun rechten te doen gelden in de maatschappij, niet waarneembaar is. Personen met een handicap worden in verschillende beleidsdomeinen gestigmatiseerd en uitgesloten, onder andere wegens het sterke medische model dat nog de overhand heeft, de organisatie van de residentiële zorg die de belangrijkste zorgvorm is, en het behoud van het segregatiesysteem in het onderwijs.

18. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om een nationale strategie uit te werken inzake bewustmaking rond de inhoud van het Verdrag. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om toegankelijke informatie- en bewustmakingscampagnes te organiseren over de rechten van personen met een handicap en naar het grote publiek toe een positief beeld uit te dragen van personen met een handicap en de bijdrage die ze leveren aan de maatschappij, en dat alles in nauw overleg en met de actieve medewerking van de representatieve organisaties van personen met een handicap wat de uitwerking, uitvoering, monitoring en evaluatie ervan betreft.
19. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat personen met een handicap in de media hoofdzakelijk worden voorgesteld als personen met een gebrek en dat zijn onvoldoende worden voorgesteld als burgers die volwaardig deelnemen aan de maatschappij.
20. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om de professionals uit de schriftelijke en audiovisuele media aan te moedigen om in hun ethische gedragscode rekening te houden met de diversiteit en om hen passend op te leiden en te sensibiliseren met het oog op een betere inclusie van personen met een handicap in het medialandschap.

Toegankelijkheid (art. 9)

21. Het Comité is bezorgd over de tekortkomingen op het vlak van toegankelijkheid voor personen met een handicap, over het feit dat er geen nationaal plan bestaat met duidelijk becijferde doelstellingen en over het feit dat de tekortkomingen op het vlak van toegankelijkheid onvoldoende als een probleem worden gezien. Het Comité stelt vast dat de overheidsmaatregelen hoofdzakelijk gefocust zijn op de toegankelijkheid voor personen met een fysieke handicap en dat er nauwelijks maatregelen zijn die de toegankelijkheid bevorderen voor personen met een auditieve, visuele, intellectuele of psychosociale handicap.
22. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om te voorzien in een juridisch kader met duidelijke en verplichte doelstellingen op het vlak van toegankelijkheid, waaronder de toegankelijkheid van gebouwen,

wegen en vervoer, diensten en informatie- en communicatietechnologieën. Dat juridisch kader moet voorzien in de monitoring van de toegankelijkheid, in een concrete kalender voor die monitoring en in de evaluatie van de veranderingen die geleidelijk aan worden aangebracht aan de infrastructuren in kwestie. In het juridisch kader moeten ook sancties worden geïntegreerd die worden toegepast ingeval de bepalingen niet worden nageleefd. Het Comité verzoekt de Verdragspartij met aandrang dat de administraties die de bouwvergunningen afleveren zouden worden opgeleid op het vlak van toegankelijkheid en universeel ontwerp. Op dat vlak beveelt het Comité de Verdragspartij aan om een coherente strategie inzake toegankelijkheid uit te werken, met een nationaal plan en duidelijk becijferde doelstellingen op korte, middellange en lange termijn. Het Comité beveelt aan om aandacht te schenken aan alle aspecten van toegankelijkheid, overeenkomstig het Verdrag en in het licht van algemene opmerking nr. 2. Daarbij hoort ook de toegang tot gebarentaal voor doven en slechthorenden in het hele land, op gelijke voet met de andere burgers, in de verschillende officiële talen en in verschillende communicatievormen, ongeacht hun woonplaats, zodat zij toegang kunnen hebben tot de openbare diensten. Heel bijzondere aandacht dient daarbij uit te gaan naar de procedures in het kader van de toepassing van de wet en de gerechtelijke procedures.

Gelijkheid voor de wet (art. 12)

23. Het Comité is tevreden met de inspanningen die de Verdragspartij levert op het vlak van de hervorming van de wetgeving betreffende de rechtsbekwaamheid. Het stelt vast dat een nieuwe wet inzake de rechtsbekwaamheid, die de onbekwaamheidsstelsels hervormt, is aangenomen, maar is bezorgd over het feit dat deze nieuwe wet nog steeds personen hun beslissingsmacht ontnemt en geen recht op een beslissingsmacht onder begeleiding invoert.
24. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om onmiddellijk deze wet te herzien in het licht van algemene opmerking nr. 1 en voldoende financiële en menselijke middelen te voorzien om de vrederechters in staat te stellen beslissingen te nemen die aangepast zijn aan de persoon, zoals de wet voorziet.

Vrijheid en veiligheid van de persoon (art. 14)

25. Het Comité is bezorgd over het feit dat de wet inzake geestelijke gezondheid van 1990 de gedwongen opname van personen met een psychosociale handicap toelaat.
26. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om de wetten af te schaffen die toelaten om personen met een psychosociale handicap ambtshalve in een instelling op te nemen wegens hun handicap.
27. Het Comité vreest dat de nieuwe wet van mei 2014 die de internering regelt van personen die handelingsonbekwaam zijn verklaard niet in overeenstemming is met het Verdrag. De maatregelen zijn in feite sociale sancties die niet worden opgelegd op basis van het proportionaliteitsprincipe, maar wel op basis van de toestand van een persoon die als 'gevaarlijk' wordt beschouwd. De procedure die wordt gebruikt om veiligheidsmaatregelen te nemen ten aanzien van personen die handelingsonbekwaam worden geacht, is niet in overeenstemming met de procedurele waarborgen die zijn vastgelegd in het internationaal mensenrecht, zoals het vermoeden van onschuld, het recht op verdediging en het recht op een eerlijk proces.
28. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om de wet van mei 2014 te herzien en het systeem van veiligheidsmaatregelen die worden genomen ten aanzien van personen met een handicap die handelingsonbekwaam zijn verklaard af te schaffen. Personen met een handicap die verantwoordelijk worden bevonden voor het plegen van een misdrijf moeten worden berecht op basis van de gewone strafprocedure, op voet van gelijkheid met anderen, met dezelfde waarborgen en met specifieke procedurele aanpassingen teneinde hun gelijke behandeling binnen het strafrechtelijk systeem te garanderen.
29. Het Comité beveelt de Verdragspartij bovendien aan om het recht op redelijke aanpassingen te waarborgen voor alle personen met een handicap die in de gevangenis worden opgesloten en om hen de toegang te waarborgen tot geneeskundige verzorging – van hetzelfde niveau als de geneeskundige verzorging die aan de rest van de maatschappij wordt aangeboden – op voet van gelijkheid met anderen en mits de in vrijheid en op basis van goede informatie gegeven toestemming van de persoon in kwestie; om een officieel mechanisme in te voeren voor het onderzoek van klachten, dat onafhankelijk is en

A circular sign with a white background and a thick red border. A diagonal red slash runs from the top-left to the bottom-right across the sign. The word "discrimination" is written in black, bold, lowercase letters across the center of the sign. The sign is mounted on a metal pole with two visible screws at the top and bottom. The background is a blurred landscape with green bushes and a blue sky with light clouds.

discrimination

toegankelijk is voor alle personen die geïnterneerd zijn in gevangenissen en gerechtelijk-geneeskundige instellingen; en om erop toe te zien dat geen gebruik wordt gemaakt van buitengerechtelijke interventieprogramma's die ertoe leiden dat personen worden geïnterneerd in instellingen voor geestelijke gezondheid, aangezien dergelijke verzorging moet worden verleend mits de in vrijheid en op basis van goede informatie gegeven toestemming van de persoon in kwestie.

Vrijwaring van uitbuiting, geweld en misbruik (art. 16)

30. Het Comité is bezorgd over het gebrek aan bescherming van vrouwen, kinderen en meisjes met een handicap tegen geweld en misbruik. Het is ook bezorgd over het gebrek aan registratie-, controle- en toezichtsprotocollen in de instellingen voor personen met een handicap en in het bijzonder de instellingen voor oudere personen met een handicap.
31. Het Comité verzoekt de Verdragspartij met aandrang om maatregelen te nemen om alle vormen van geweld tegen vrouwen, kinderen en meisjes met een handicap, zowel thuis als in instellingen, te voorkomen en uit te bannen. Het Comité spoort de Verdragspartij ook aan om registratie-, controle- en toezichtsprotocollen op te maken en te implementeren voor de instellingen voor personen met een handicap en in het bijzonder voor de instellingen voor oudere personen met een handicap.

Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij (art. 19)

32. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat in de Verdragspartij een hoog percentage van de personen met een handicap wordt opgenomen in instellingen en dat er geen plannen zijn voor de-institutionalisering. Het Comité stelt ook vast dat er onvoldoende informatie is over de mogelijkheden om in de maatschappij en in de gemeenschap te blijven leven omdat geïnstitutionaliseerde zorg te vaak wordt gezien als de enige duurzame oplossing. Bovendien hebben de personen er weinig keuzes als het aankomt op zelfstandig leven, gelet op het gebrek aan investeringen in en de ontoereikendheid van de persoonlijke-assistentiediensten. Het Comité is bezorgd over het beleid waarbij instellingen de toelating krijgen om Franse personen met een handicap, en in het

bijzonder kinderen met een handicap, op te vangen op het grondgebied van de Verdragspartij, en het gebrek aan toezicht daarop.

33. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om werk te maken van een de-institutionaliseringbeleid, waarbij de investeringen in collectieve infrastructuur worden teruggeschroefd en meer aandacht wordt besteed aan persoonlijke keuzes. Het Comité verzoekt de Verdragspartij met aandrang om een handicapplan te implementeren op alle niveaus van de Staat, dat de toegang moet garanderen tot de diensten die personen met een handicap in staat stellen om zelfstandig te leven, zodat zij volwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij. Het plan moet ervoor zorgen dat de bestaande wachtlijsten verdwijnen, dat personen met een handicap toegang hebben tot toereikende financiële middelen en dat de maatschappij toegankelijk is voor personen met een handicap. Het Comité beveelt aan om internationale samenwerkingsprogramma's uit te werken die rekening houden met het recht van personen met een handicap om deel uit te maken van de gemeenschap en om de vertegenwoordigers van de gebruikers en hun families te betrekken bij die uitwerking van die programma's.

Eerbiediging van de woning en het gezinsleven (art. 23)

34. Het Comité is bezorgd over het gebrek aan ondersteuning voor de ouders van kinderen met een handicap, en in het bijzonder de moeders, die vaak hun werk opgeven om voor hun kinderen te zorgen. Het Comité is ook bezorgd om het feit dat de minimumeisen op het vlak van de bescherming van de privacy van personen met een handicap die in een instelling wonen niet worden gewaarborgd. Bovendien valt het te betreuren dat personen met een handicap geen toegang hebben tot aan hun leeftijd aangepaste informatie en voorlichting op het vlak van voortplanting en gezinsplanning.
35. Het Comité beveelt sterk aan om een mechanisme op poten te zetten ter ondersteuning van de gezinnen van kinderen met een handicap dat voorkomt dat zij in de steek worden gelaten en in een instelling worden opgenomen. Het Comité beveelt de Verdragspartij ook aan om gepaste maatregelen te nemen opdat de dienstverleners het recht op een privé- en een gezinsleven van personen met een handicap zouden respecteren en

beschermen. Er wordt ook aanbevolen dat de toegang tot informatie en voorlichting met betrekking tot voortplanting en gezinsplanning zou worden verzekerd voor alle personen met handicap, en dat in functie van hun leeftijd.

Onderwijs (art. 24)

36. Het Comité is bezorgd over het feit dat vele leerlingen met een handicap naar het buitengewoon onderwijs worden doorverwezen en verplicht zijn om daar onderwijs te volgen wegens het gebrek aan redelijke aanpassingen in het gewone onderwijssysteem. Omdat geen inclusief onderwijs wordt gewaarborgd, blijft het buitengewoon onderwijs al te vaak de enige optie voor kinderen met een handicap. Het Comité is ook bezorgd over de gebrekkige toegankelijkheid van scholen.
37. Het Comité vraagt de Verdragspartij om een coherente strategie in te voeren inzake inclusief onderwijs voor kinderen met een handicap in het gewone onderwijs, waarbij gezorgd dient te worden voor voldoende financiële, materiële en menselijke middelen. Het Comité beveelt aan om erop toe te zien dat kinderen met een handicap in het onderwijs de nodige ondersteuning krijgen en onder andere te zorgen voor: toegankelijke schoolomgevingen, redelijke aanpassingen, individueel aangepaste leerplannen, assistentie- en ondersteuningstechnologieën in de klassen, toegankelijk en aangepast educatief materiaal en educatieve programma's en voor alle onderwijzers, met inbegrip van onderwijzers met een handicap, een kwaliteitsvolle opleiding in het gebruik van braille en gebarentaal, en dat teneinde de opleiding te verbeteren van alle categorieën kinderen met een handicap (blinden, doof-blinden, doven en slechthorenden, zowel meisjes als jongens). Het Comité beveelt ook aan om van inclusief onderwijs een basisvak te maken in de lerarenopleiding en om er aandacht aan te besteden bij opleidingen op de werkplek.

Werk en werkgelegenheid (art. 27)

38. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat slechts weinig personen met een handicap op de reguliere arbeidsmarkt terechtkomen. Het stelt ook vast dat de overheid er niet in slaagt om in haar eigen diensten de tewerkstellingsdoelstellingen voor personen met een

handicap te behalen en dat aan de privésector geen quotum wordt opgelegd.

39. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om alle nodige reglementaire en aansporende maatregelen te nemen om het recht van personen met een handicap op werk in zowel de privésector als de openbare sector te waarborgen, om door middel van beroepsopleiding en passende toegankelijkheidsmaatregelen te zorgen voor een doeltreffende bescherming tegen discriminatie en om te zorgen voor de nodige redelijke aanpassingen.

Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport (art. 30)

40. Het Comité stelt met bezorgdheid vast dat de Verdragspartij het Verdrag van Marrakesh tot bevordering van de toegang tot gepubliceerde werken voor personen die blind zijn, visueel gehandicapt of anderszins een leeshandicap hebben, aangenomen door de World Intellectual Property Organisation, nog niet heeft geratificeerd.
41. Het Comité spoort de Verdragspartij aan om zo snel mogelijk alle passende maatregelen te nemen met het oog op de ratificering en de toepassing van het Verdrag van Marrakesh.

C. Specifieke verplichtingen (artt. 31-33)

Statistieken en het verzamelen van gegevens (art. 31)

42. Het Comité betreurt het gebrek aan gegevens die zijn uitgesplitst naar personen zonder en met een handicap. Het wijst erop dat dergelijke gegevens noodzakelijk zijn om de situatie te kennen van bepaalde kwetsbare groepen van personen met een handicap in de Verdragspartij, met het oog op de uitwerking van wetten, beleidsmaatregelen en programma's die aangepast zijn aan hun situatie en met het oog op de evaluatie van de uitvoering van het Verdrag.
43. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om systematisch gegevens die zijn uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en handicap te verzamelen, te analyseren en te verspreiden, de capaciteiten ter zake verder te versterken

en geslachtsindicatoren uit te werken, met het oog op de uitwerking van wetgeving, ter ondersteuning van de besluitvorming en ter versterking van de institutionele capaciteiten die nodig zijn voor de opvolging van de vooruitgang die wordt geboekt in de uitvoering van de verschillende bepalingen van het Verdrag en voor de opmaak van verslagen die daarop betrekking hebben.

44. Het Comité is bezorgd over het gebrek aan gegevens met betrekking tot meisjes, jongens en vrouwen met een handicap.
45. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om systematisch gegevens over meisjes, jongens en vrouwen met een handicap te verzamelen, te analyseren en te verspreiden.

Internationale samenwerking (art. 32)

46. Het Comité betreurt dat er in het beleid inzake internationale samenwerking en in de programma's met betrekking tot de Millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling (MDO) geen aandacht wordt besteed aan de rechten van personen met een handicap, hoewel de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft verzocht om in het kader van de realisatie van de ontwikkelingsdoelstellingen gegevens en informatie te verzamelen met betrekking tot de situatie van personen met een handicap.
47. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om in het post 2015 ontwikkelingsbeleid rekening te houden met de rechten van personen met een handicap.

Nationale implementatie en toezicht (art. 33)

48. Het Comité is bezorgd over het feit dat het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, dat belast is met het toezicht op de uitvoering van het Verdrag, niet over de onafhankelijkheid lijkt te beschikken zoals die wordt vereist in het kader van de principes betreffende het statuut en de werking van de nationale instellingen voor de bescherming en bevordering van de mensenrechten (principes van Parijs).
49. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan om het Centrum verder aan te passen aan de principes betreffende het statuut van de nationale instellingen (principes van Parijs).

Opvolging en verspreiding

50. Het Comité vraagt aan de Verdragspartij om werk te maken van de aanbevelingen die het heeft opgenomen in deze slotopmerkingen. Het beveelt de Verdragspartij aan om de slotopmerkingen voor onderzoek en nuttig gevolg te bezorgen aan de regerings- en parlementsleden, aan de verantwoordelijken van de bevoegde ministeries, aan de plaatselijke overheden, aan de betrokken beroepsmensen, zoals mensen die werken in het onderwijs, de gezondheidszorg en justitie, en aan de media en om daarbij gebruik te maken van moderne communicatiestrategieën.
51. Het Comité moedigt de Verdragspartij sterk aan om de organisaties van het maatschappelijk middenveld, en in het bijzonder de organisaties van personen met een handicap, te betrekken bij de opmaak van zijn periodiek verslag.
52. Het Comité vraagt aan de Verdragspartij om deze slotopmerkingen ruim te verspreiden, in het bijzonder bij niet-gouvernementele organisaties en representatieve organisaties van personen met een handicap en bij personen met een handicap en hun gezinnen, in de landstalen, in minderheidstalen – in het bijzonder in gebarentaal – en in een toegankelijk formaat. Het vraagt ook om deze slotopmerkingen te publiceren op de website over mensenrechten van de overheid.

Volgend verslag

53. Het Comité vraagt aan de Verdragspartij om zijn tweede en derde periodieke verslag ten laatste op 2 augustus 2019 als één enkel document in te dienen en daarin informatie te verstrekken over de uitvoering van deze slotopmerkingen. Het Comité vraagt de Verdragspartij om te overwegen de verslagen in te dienen volgens de vereenvoudigde procedure, waarbij het Comité ten laatste een jaar voor de deadline die is vastgelegd voor de indiening van het (de) verslag(en) een vragenlijst opmaakt. De antwoorden van de Verdragspartij op de deze vragenlijst vormen dan het verslag.

JA ***ZEGGEN DOEN***

GRIP vzw
Koningsstraat 136
1000 Brussel
T. 02-214 27 60
info@gripvzw.be
www.gripvzw.be

